

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 928690/20

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב מימון נהרי, הרב ציון לודאילוז

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אברהם שטרן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אלי מלול)

הנדון: איהאפשרות לכפות קבלת זכויות פנסיוניות מהוונות במקום רישומן על שם הזכאי בהתאם לחוק לחלוקת חיסכון פנסיוני

פסק דין

בפנינו ערעור האישה (להלן: המערערת) על פסק דינו של בית הדין האזורי חיפה (הרכב ב) מיום כ"ה באדר ב' התשפ"ב (28.3.2022), שלפיו ישלם האיש (להלן: המשיב) למערערת סך של 700,000 לסיים כל הסכסוך הרכושי.

סכום זה שיקלל את הטענות והמענות ההדדיות סביב זכויות כספיות שכל אחד טוען שהשני חייב לו במסגרת האיזון, וכתוצאה מטענות הברחה למיניהם, שנטענו על ידי שני הצדדים.

המערערת טוענת כנגד הכרעה זו בשני מישורים.

המישור הראשון הוא סביב **מהימנות טענותיה**, באשר לטענות על הברחת כספים מקופת האיזון על ידי המשיב, ועל זכויות כספיות נוספות שמגיעות לה במסגרת האיזון.

במישור זה, טענות המערערת הם טענות עובדתיות, שבית הדין האזורי שמע אותם באריכות רבה, ולא השתכנע באשר למהימנותם. כך גם האקטואר לא קיבל אותם והועברו על ידו להכרעת בית הדין, ולכן הם לא הוכנסו על ידו לאיזון.

כבר מילתנו אמורה במספר רב של פסקי דין, שכערכאת ערעור איננו מתערכים בקביעות עובדתיות של בית הדין האזורי, **אלא אם כן יצביע הערעור על טעות הנראית לעין בקביעות העובדות**, מה שלא הונח לפנינו, בנסיבות תיק זה.

בית הדין האזורי הגיע למסקנה שבטענות ובמסמכים שהוצגו לפניו על ידי הצדדים אין כדי להוכיח את הזכויות הנטענות. והואיל וכך 'הטיל פשרה' בין הצדדים וקבע שבנסיבות התיק הסכום של 700,000 ש"ח שיועבר מהמשיב למערערת יש בו כדי לסיים את הסכסוך הרכושי.

תקנה קלה (ב) שממנה עולה שטיעון על טעות שאינה נראית לעין אינו מצדיק את התערבות ערכאת הערעור כוללת גם מקרה שבו בית דין קמא הגיע למסקנה שאין בידו כדי לקבוע עובדות באופן חד-משמעי (על אף ההוכחות והראיות שנפרשו לפניו): ערכאת הערעור לא תתערב במסקנה כזו של בית הדין האזורי, **בשל הטיעון שאם יוצגו לפניו הראיות וההוכחות תשתכנע מהן ותקבע אחרת ממה שקבע בית הדין האזורי.**

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בתיק שלפנינו ציין האקטואר בחוות דעתו שישנן העברות כספיות שלא היה ברור מה טיבן, אלה הופנו להכרעתו של בית הדין האזורי. בית הדין האזורי לא מצא דרך כיצד להכריע בשאלות אלו ולכן הכריע על דרך הפשרה הנראית לו ככזו שמסיימת את הסכסוך, ובה הוא כולל את כל המרכיבים.

בפסק הדין נשוא הערעור נכתב בזה הלשון:

בית הדין רואה לנכון לציין שכאמור לעיל בטענות הצדדים יש לצדדים טענות רבות על הברחות ועל חובות כאלה ואחרים. לבית הדין הוגשו מאות דפים של חשבונות בנק ומסמכים כאלו ואחרים וגם לאחר הגשת כתבי הסיכומים הצדדים חזרו והגישו טענות ומענות שונות ומשונות.

לבית הדין ברור שחלק מהעלאת הטענות והאשמות השונות נובעות ממערכת היחסים העכורה בין הצדדים שבית הדין התייחס אליה, על קצה המזלג, בתחילת דבריו.

לאור האמור ולאחר הפעלת שיקול דעת גדול ומחשבה מרובה והתדיינות ארוכה בין הדיינים חברי ההרכב החתום מטה, ולאחר העיון בכל טענות ומענות הצדדים ובאי כוחם ולאור הכרות בית הדין את הנפשות הפועלות בתיק זה, ומתוך ראיית טובת הילדים, ולאחר העיון במסמכים והנתונים הרבים שהוצגו לבית הדין על ידי הצדדים ובאי כוחם, בית הדין מחייב את האיש להעביר לאישה סך של 700,000 ש"ח. סך זה כולל את כל החובות של האיש ובכלל זה איזון המשאבים, ההברחות, הרכבים, החוב, חלקה בדירת אם האיש ושאר טענות האישה.

ובכן השמעתן החוזרת של כל טענות המערערת לפנינו היא ניסיון 'לעבוד בשיטת מצליח' – אולי מה שלא צלח בפני בית דין קמא יצלח בפני בית דין בתרא. כמובן, לא זו מטרת מתן הזכות לערעור. והואיל וכך עילות ערעור אלו נדחות, מבלי לנקוט עמדה באשר לטענות עצמן, שכבר הושמעו לפני בית הדין האזורי.

המישור השני של הערעור הוא מהותי יותר, והוא סביב סמכותו של בית הדין להטיל את הפשרה שאותה פסק בית הדין האזורי.

ונבהיר:

בחוות דעת האקטואר נפרשו שתי אפשרויות לאיזון. האפשרות הראשונה – תשלום חד-פעמי ומייד לראשון כולל (בסך כ-740,000 ש"ח), האפשרות השנייה כוללת תשלום חד-פעמי חלקי של סכומים זמינים בסך כ-210,000 ש"ח, ותשלום גמלה חודשית בשיעור של 38.97% מהגמלה (פנסיה) שאותה יקבל המשיב עם יציאתו לגמלאות.

בית הדין האזורי, כאמור, פסק בפסק דינו שלסילוק כל התביעות של המערערת יעביר המשיב למערערת לאלתר סך של 700,000 ש"ח. במידה מסוימת הוא אימץ את האפשרות הראשונה שבחוות הדעת האקטוארית.

המערערת טוענת כנגד פסיקה זו שתי טענות מרכזיות, ולהלן נתייחס אליהן בנפרד.

הטענה נגד גובה הסכום

הטענה האחת: איך ייתכן שבעוד האקטואר קבע שהסכום לתשלום מייד (במסגרת האיזון) הוא כ-740,000 ש"ח, בית הדין הפחית את הסכום ל-700,000 ואף כלל בקרבו את כל שאר טענות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

המערערת, ובלשונו הוא "סך זה כולל את כל החובות של האיש ובכלל זה איזון המשאבים, ההברחות, הרכבים, החוב, חלקה בדירת אם האיש ושאר טענות האישה".

ואכן, הדברים לא היו ברורים לנו, ונתבקשה הבהרתו של בית הדין האזורי בעניין זה.

בהבהרתו של כבוד בית הדין האזורי מיום י"ז באב התשפ"ב (14.8.22) לא מצאנו מענה לשאלה הנ"ל, מדוע הופחת הסכום ומה עוד שבית הדין קבע שהוא כולל בתוכו מעבר לאיזון המשאבים הפנסיוני הרגיל גם תביעות נוספות של המערערת.

הטענה נגד התשלום המידי

כאמור, בית הדין האזורי פסק שזכויות המערערת מהמשיב ישולמו לאלתר ולא כתשלום חודשי. המערערת טענה נגד פסיקה זו, מדוע עליה לקבל בעל-כורחה ונגד רצונה את הזכויות הכספיות באופן מידי אף שבמקורן הזכויות מגיעות לה כתשלום חודשי, כפי שהן משולמות לאיש.

גם בעניין זה נתבקשה הבהרתו של בית הדין האזורי, ואכן בית הדין הבהיר שהתשתית ההגיונית לקביעה הנ"ל היא הצורך לסיים לאלתר את הסכסוך המתמשך זה שנים רבות ולהנמיך את גובה הלהבות שבו למינימום, לדעת בית הדין האזורי התשלום המידי ישרת את המגמה הזו.

הכרעה

לאחר שמיעת טענות ומענות הצדדים בעניין זה ובעניין הקודם ולאחר העיון בחומר שבתיק, ולאור ההוראות בדבר האפשרות לרשום זכויות פנסיוניות על שם בן הזוג על פי החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, תשע"ד – 2014, בית הדין סבור שיש לקבל את תביעתה של המערערת ולהורות על העדפת האפשרות השנייה של חוות הדעת.

ונבהיר:

אומנם חקיקת החוק הנ"ל אינה משנה מהותית את הסדרת איזון המשאבים שבחוק יחסי ממון, תשל"ג – 1973. לערכאה השיפוטית ישנו עדיין שיקול דעת רחב כיצד להסדיר את איזון המשאבים, והחוק הנ"ל לא נועד אלא לתת כלים להסדרתם באופן שרישום הזכויות על שם הצד הזוכה ימנע מאותו צד להיות תלוי בנכונותו של הצד המשלם לקיים את חובתו, ובעצם לגרור את הסכסוך להתקוטטות מתמשכת עד בלי סוף.

מבחינה זו, יכולה הערכאה השיפוטית להורות על הסדרת האיזון בדרך אחרת ולא להיצמד לאופן רישום הזכויות שבהוראות החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני, שאינה אלא אפשרות לאיזון ואינה הוראה מחייבת.

זאת אומרת: היה מקום לחשוב שבעצם עם חקיקת החוק הנ"ל, הופכות הזכויות הפנסיוניות של הצדדים לזכויות משותפות, השייכות קניינית לשני הצדדים בשווה, ומכאן ההוראה שלאחר פירוק השיתוף בהן הן תירשמנה על שם שני הצדדים בשווה (מבחינת גישה זו, בעצם החזיר המחוקק את הזכויות הפנסיוניות של בני זוג לדוקטרינת ה'שיתוף' שהייתה קיימת בטרם חוקק חוק יחסי ממון בתשל"ג – 1973), ואילו זו הייתה הגישה הרי שלערכאה השיפוטית המסדירה בפסיקתה את איזון המשאבים בכל הנוגע לזכויות הפנסיוניות לא היה שיקול דעת להסדיר אחרת את הזכויות. אך, כאמור, אין הדבר כן, וחקיקת החוק לחלוקת זכויות פנסיוניות לא שינתה מהותית מאומה מהגישה שעומדת מאחורי החוק ליחסי ממון, שלפיה לא מדובר בשיתוף קנייני של הזכויות אלא בחובת תשלום של מי שצבר זכויות יתרות לצד שכנגד. ראו על כך בפסיקות האזרחיות המובאות בהערת שוליים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כאן,¹ וראו עוד בפסק דינו המקיף והמאלף של בית הדין הרבני האזורי אשדוד בתיק 1016281/4² שבו נסקרו המשמעויות השונות של המצב החוקי ערב חקיקת החוק לחוקת חיסכון פנסיוני ושל הפסיקה בעניינו והמשמעות של הללו בשילוב עם הקביעה כי אכן חוק זה לא שינה מהותית את הזכויות אלא הסדיר את יישומה של חלוקתן.

מכל מקום, לבית הדין האזורי הייתה סמכות מלאה לחרוג מהוראת החוק לחלוקת זכויות פנסיות הנ"ל, להפעיל את שיקול דעתו כיצד נכון לפעול בנסיבות התיק שמונח לפניו, ולהורות על תשלום מידי ולא לרישומם של הזכויות ישולמו לאישה רק בעתיד.

נוסיף ונבהיר:

מצאנו בהלכה שמי שחייב כסף לחברו שמועד פירעונו מאוחר רשאי להקדים את פירעון החוב בעל-כורחו של הזוכה עוד טרם שהגיע זמן הפירעון, ולכן אם הזוכה מסרב לקבל את התשלום כדי שהכספים לא יהיו באחריותו, אין שומעין לו והוא חייב לקבל – יעוין שולחן ערוך חושן משפט (סימן עד סעיף ב), ויעוין ספר התרומות (שער ל חלק ב) בטעמו של הדין, ובגידולי תרומה (שם) – אם בכל חוב הדין הוא כן. וזאת, אף שהזכאי עצמו לא רשאי לתבוע את החוב לפני זמן פירעונו, גם אם יבקש להפחית את הסכום לשוויו המהוון בזמן בקשתו.

אך על אף האמור, נראה פשוט שעל אף שהחייב זכאי לפרוע את החוב בטרם זמנו, לפי ההלכה הנ"ל הוא אינו יכול לתבוע את הפחתת התשלום לפי שוויו המהוון והעכשווי, רק בגלל שהוא פורע מוקדם יותר. הזכות לפרוע חוב בטרם שהגיע מועד פירעונו אינה משנה את הסכום עצמו אלא את הזמן.

בחוות דעת אקטוארית מקובלת, האפשרות להוון את הסכום ולשלמו לאלתר היא לעולם בסכום פחות מהסכום שישולם מאוחר יותר.

לכן, לדעתנו, כשם שאי אפשר לאלץ את המשלם להוון את סכום החיוב ולשלמו לאלתר לצד השני, כפי שנומקו הדברים בכמה פסקי דין, ובכללם בפסקי דין של בית דין זה³ ושל בתי הדין הרבניים האזוריים,⁴ וכן בפסיקת בית המשפט העליון⁵ ובפסיקותיהן של הערכאות האזרחיות

---

¹ ראה בהרחבה בדברי בית המשפט העליון בבע"מ 4860/16 (בקיזור) https://www.nevo.co.il/psika_html/elyon/16048600-t11.htm. וראה עוד תלה"מ (נצרת) 44767-01-17 (בקיזור) https://www.nevo.co.il/psika_html/mishpaha/SM-17-01-44767-44.htm בהסתמך על הנ"ל ובדגש על אי-הפגיעה בסמכותו הנרחבת של בית המשפט לקבוע את ההסדר המהותי (פן שהוא אחת התוצאות של האמור בבע"מ 4860/16 הנ"ל) ובתמ"ש 18780-09 שהוא פסק הדין המקורי שהתגלגל לפתחו של ביהמ"ש העליון בהליך הנ"ל ושעל קביעותיו סמך בית המשפט העליון את ידו בדברים הנ"ל.

² בקיזור https://www.nevo.co.il/psika_html/rabani/RABANI-101628.htm

³ למשל: פסק הדין בתיק 1303799/1 (במותב שבו גם שניים מהח"מ); פסק הדין בתיק 1315967/1 (במותב שבו אחד מהח"מ); פסק הדין בתיק 1303564/1 ועוד.

⁴ ראה למשל פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי נתניה בתיק 1-24-1887; פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי באר שבע בתיק בבאר שבע בתיק 91876/1; פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי טבריה – צפת בתיק 879337/3; פסק דינו של בית הדין הרבני האזורי חיפה בתיק 1035933/4 ועוד.

⁵ ע"א 809/90 לידאי נגד לידאי (אף ששם דובר על דרך החלוקה הנובעת מהלכת השיתוף ולא מחוק יחסי ממון). וראה גם בג"ץ 7716/05.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השונות,⁶ כך גם אי אפשר לאלץ את הזוכה לקבל את זכויותיו לאלתר אם מפחיתים את הסכום לשווי המהוון שלו.

השיקול של סיום לאלתר של הסכסוך הכספי בין בני זוג שמתגרשים, שאותו הפעיל בית הדין האזורי, הוא בעל משקל כבד בהלכה, הן בצורך להנמיך את להבות הסכסוך, והן בצורך לנתק לחלוטין את הקשר הזוגי בין הצדדים – כך עולה מהסוגיא בכתובות (כח, א) שבה מבואר שיש להימנע מהתדיינות בין הצדדים לאחר גירושיהם, וכך נפסק להלכה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קיט סעיף ט ויורה דעה סימן שלד סעיף מג), ואכן, כשבית הדין בא להסדיר את חלוקת הרכוש והמשאבים בין בני זוג מתגרשים עליו להשתדל בכל יכולתו להוביל לחלוקה סופית שאינה משאירה ספיחים לעתיד לבוא, אם אין הכרח.

על אף האמור, בנוגע לחלוקת זכויות פנסיונית שנצברו במהלך הנישואין, לאור החקיקה החדשה, איננו רואים הצדקה להעדיף תשלום לאלתר (ובפרט כשהוא נמוך מהסכום המקורי בשל ההערכה המהוונת שלו), על פני הרישום של הזכויות על שם הצד הזוכה, כשלאחר הרישום כבר אין קשר בין הצדדים, והצד הזוכה עומד מול החברה המשלמת ולא מול הצד השני המעביר את הזכויות. ומה תועלת יש בהעברת התשלום כעת, אם הזוכה מתנגד לכך?

מסקנות והוראות

אשר על כן בהתאם לכל האמור בית הדין פוסק כלהלן:

א. הערעור בכל הנוגע לתביעות הכספיות הנוספות של המערערת (מעבר לאיזון הזכויות הפנסיוניות) נדחה. לא מצאנו הצדקה להתערב בהכרעתו של בית הדין האזורי בעניין זה, שלפיה די בהקניית הזכויות הפנסיוניות כדי להסדיר את איזון המשאבים הכולל.

ב. הערעור בנוגע לזכויות הפנסיות עצמן (והנלווה להן ברוח האקטואר, דהיינו זכויות כספיות זמינות) מתקבל, ופסק הדין המורה על העברת סך של 700,000 ש"ח לידי המערערת לסיום כולל של חלוקת הרכוש מבוטל בזאת.

ג. בית הדין הנוכחי נותן תוקף של פסק דין לאפשרות השנייה שבחוות הדעת של האקטואר, שלפיה ישלם המשיב לאלתר לאיזון הזכויות הכספיות הזמינות, והמערערת רשאית לרשום על שמה סך של 38.97% מהגמלה החודשית המשולמת לאיש.

⁶ ראה למשל: תמ"ש (ירושלים) 21382/01; תמ"ש (כפר סבא) 29570/03; תמ"ש (נצרת) 7080-04; תמ"ש (ירושלים) 17493/06; תמ"ש (קריית) 5050/06; תמ"ש (תל אביב) 48482/07; תמ"ש (נצרת) 7801-11-08; תמ"ש 12182-06-09; תמ"ש 44621-06-11; תמ"ש (ראשון לציון) 10339-03-12; תמ"ש (ירושלים) 69984-11-16 ועוד רבים.

וראה עוד בתלה"מ (נצרת) 44767-01-17 הנ"ל שבו הטעים והדגיש בית המשפט כי כוחו של עיקרון זה התייפה עם חקיקת החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני (אף שכאמור במישור המהותי לא חל שינוי בזכויות הצדדים עם חקיקתו וממילא לכאורה לא יופה ולא הורע כוחו של איש מהצדדים) משום שעם חקיקת חוק זה נוצר גם מנגנון יעיל לביצוע החלוקה העתידית ומבלי שהצדדים יוותרו תלויים זה בזה לאורך זמן או יזדקקו להליכים נוספים. כך אף אם קודם לכן היה מקום לשקול סטייה מן העיקרון האמור, לעיתים, מטעמי יעילות, השלמה של ההיפרדות של הצדדים איש מעל אחיו וה'חיסכון' בהליכים עתידיים, משנחקק החוק האמור בטלו אף טעמים אלה, וכעין האמור להלן.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ד. בא כוחה של המערערת תמציא לבית הדין הנוכחי פסיקתא לחתימה המתאימה לאמור בסעיף ג, עם העתק לצד השני לתגובתו למשך שבועה ימים מיום קבלתה. עם חתימת הפסיקתא על ידי בית הדין הנוכחי יבוא הסכסוך הכספי שבין הצדדים לסיומו.

ה. המזכירות תחזיר למערערת את דמי הערבות שהופקדו על ידה בהתאם לנהלים.

ו. בית הדין מקפיא את התיק למשך ארבעים וחמישה יום.

ז. פסק הדין מותר בפרסום בהשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים.

ניתן ביום כ"ב במרחשוון התשפ"ג (16.11.2022).

הרב ציון לודאילוז

הרב מימון נהרי

הרב אברהם שינדלר

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה